

Causa Sui

Tænk-selv-opgaver #2

"Hvad er et godt spørgsmål?"

Lærerens side

Målgruppe:

6. til 10. klasse

Kan bruges som del af et undervisningsforløb i fx dansk, samfundsfag, filosofi, orientering eller som vikarmateriale. Spørgeskemaet kan fungere som lektier eller som arbejde i klassen. Ved arbejde i klassen får eleverne 25-45 minutter til løse så mange opgaver, som de kan, og de sidste 20-45 minutter er fælles gennemgang, snak og drøftelser omkring spørgsmålene og deres svar/overvejelser.

Formål med opgaverne:

Eleverne styrkes i at tænke selv.

Spørgsmålene i denne opgave er ikke tænkt, som spørgsmål man kan svare på. Hvert spørgsmål har en eller flere indbyggede fejl, og det er op til eleven at finde og reflektere over disse fejl.

Hvis man vil have det rette svar, skal man også kunne stille det rette, og præcise, spørgsmål.

Spørgsmålene skal plante en grundlæggende sund skepsis i børnenes hoveder, en evne til at tænke kritisk, samt en indsigt i hvordan spørgsmål kan være formuleret mere end mindre heldigt.

Når opgavebesvarelserne gennemgås skal dette meget gerne have form som en fælles diskussion i klassen hvor eleverne, i samspil med læreren, kan komme med deres filosofiske / kritiske / skepsiske / reflekterende / forbedrende input til spørgsmålene.

Svar/noter til opgaverne:

(Noter, tanker og idéer som læreren kan bruge som inspiration til at diskutere med eleverne ud fra. Læreren opfordres også til at bruge sine egne inputs/erfaringer og tanker som går udover nedenstående)

1. Hvad er et godt firma? Økonomisk sundt? Eller betyder "godt" at de er gode til medarbejderpleje, internt samarbejde, cooperate social responsibility (CSR/social ansvarlighed), kundepleje, eller noget andet? Kan man overhovedet tale om et godt firma? Hvad har spørgeren tænkt?
2. Spørgsmålets præmis er ikke defineret. Hvilken gud er der tale om? Hvis spørgsmålet blev stillet i et arabisk land, ville eleverne måske antage, at der var tale om Allah, mens man i Kina havde antaget noget helt andet. Spørgsmålets "gud" skal præcises, fx "Tror du på Odin?" eller "Tror du på Vishnu?" Når vi taler om at tro på noget, er der også en gradforskelle. Nogle mennesker er stærkt troende (fundamentalistiske) og andre kan være mere løst troende. Bør dette faktum være mere tydeligt i spørgsmålet? Eleverne bør også overveje, om ordet "gud" skal staves med stort eller lille 'g'.
3. Her har vi at gøre med to usammenlignelige størrelser. Ligesom hvad er mest, en IQ på 145 eller 59 Norske kroner? Et godt spørgsmål må ikke have usammenlignelige størrelser.

4. Hvis man stiller et ja/nej spørgsmål, skal man sikre, at svaret kan findes indenfor de to svarmuligheder. Fx er spørgsmålet "er kvinden gravid?" (ja eller nej), en mere oplagt måde at bruge som et "ja/nej-spørgsmål". Svarmuligheder skal altid være udtømmende. Dvs. hvis man ikke selv får lov til at skrive et svar, så skal der være alle relevante svarmuligheder. En nem måde at klare det på er ved at tilbyde svarmuligheden "andet" eller "ved ikke".
5. Spørgsmål 5 giver samme problem som spørgsmål 4. Svarmulighederne er ikke udtømmende. Hvad nu hvis man er dansker eller franskmand, eller er statsløs, eller ikke føler sig som en bestemt nationalitet. Der er også hele diskussionen omkring, hvad der definerer hvilken nationalitet man har. Hvis man er født i Tyskland af engelske forældre, men flyttede til Danmark som 20-årig. Er det passet eller hjertet, der afgør ens nationalitet?
6. For det første ville man typisk sige det modsat. Hvor mange fod er en km da km er den længste enhed. Men spørgsmålet kan godt stilles som det gør. I dette tilfælde bliver svaret noget med nul komma et eller andet. Spørgsmålets reelle problem er at fod ikke er defineret. Der findes forskellige typer af fod. Fx engelsk, amerikansk, dansk m.v. Og de er ikke lige lange. Hvad mente spørgeren med spørgsmålet?
7. Et godt eksempel på hvordan præmissen for et spørgsmål kan være helt forkert. Det er ikke altid varmere i Kina end i Danmark, men spørgsmålet giver ikke mulighed for at anfægte præmissen. Spørgsmålet kunne lyde "Er det altid varmere i Beijing ind i København?" eller "Hvilket land har den højeste årlige gennemsnitstemperatur?"
8. Guldets og dollarens værdi ændrer sig konstant. Spørgsmålet mangler minimum to ting for at blive fuldendt. Hvilken dato/tid måler man på? Og hvor mange/meget af hver slags taler vi om (fx 2 dollars vs. 1 kg guld)
9. Bestemmer mest indenfor hvilket område? Politisk, økonomisk, religiøst, kulturelt, akademisk, m.v.? Og hvordan går det her med at bestemme mest i spænd i et demokratisk samfund?
10. Menes der største som i højeste eller tungeste? Menes der den atlet som sportsligt har bedrevet mest igennem tiderne? Og kan man sammenligne bedrifter indenfor curling og lerdueskydning med wrestling og synkronsvømning? Hvad tæller med og hvad tæller ikke med som sport? Er skak og Counter Strike sportsgrene? Hvad menes med spørgsmålet?